

Urzednicy miejscy Kazimierza koło Krakowa od połowy XVI do końca XVIII wieku.

Streszczenie

Celem niniejszej rozprawy jest analiza kazimierskiego środowiska urzędniczego w okresie wczesnonowożytnym: struktury administracji miejskiej, pochodzenia, wykształcenia i koneksji rodzinnych urzędników, zwyczajów panujących w ratuszu, zależności pomiędzy urzędnikami kazimierskimi a wielkorządami krakowskimi, a także zwrócenie uwagi na relacje, a zwłaszcza konflikty, jakie zachodziły pomiędzy urzędnikami a pospółstwem. Pod uwagę został wzięty kontekst wojen, okupacji i klęsk elementarnych mających wpływ na kondycję gospodarczą i demograficzną miasta. Ponadto zwrócono uwagę na socjotopografię miasta Kazimierza.

Zakres chronologiczny rozprawy obejmuje okres od połowy XVI do końca XVIII wieku. Cezury określono na podstawie istotnych dla miasta i mieszczan wydarzeń: na połowę szesnastego wieku przypadają początki funkcjonowania zinstytucjonalizowanych, usankcjonowanych prawnie reprezentacji pospółstwa, zaś granicę końcową wyznacza upadek Rzeczypospolitej i ostateczne włączenie Kazimierza do monarchii habsburskiej.

W niniejszym studium poddano analizie struktury społeczne, przebieg karier administracyjnych poszczególnych osób i rodzin, a ponadto poruszono kwestie koligacji i majątków. Pomimo iż w epoce nowożytnej miasta prawa niemieckiego pozostawały przy przyjętych wzorcach (magdeburskim i jegpo odmianach), to w pewnych aspektach ich ustroj podlegał indywidualizacji, a także ulegał wpływowi kilku znaczniejszych miast z obszaru Rzeczypospolitej. Wpływ ten przyjmował formę adaptacji przez miasta mniejsze rozwiązań ustrojowych i administracyjnych wypracowanych w miastach bardziej rozwiniętych, czego dobrym przykładem były relacje kazimiersko–krakowskie.

W badaniach zastosowano wiele metod używanych w naukach historycznych, w tym metody ilościowe, metodę porównawczą i genealogiczną. Na szczególną uwagę zasługuje szeroko stosowana metoda prozopograficzna, dzięki której udało się uzyskać portret zbiorowy kazimierskiej elity urzędniczej w okresie wczesnonowożytnym.

Rozprawa została podzielona na dwie części. W pierwszej części pracy omówiono urzędy kazimierskiego samorządu miejskiego takie jak rada miejska, ława sądowa, wójtostwo i kancelaria. Uwagę poświęcono także reprezentacji pospółstwa i innym urządcom tudzież służbom komunalnym, w tym personelowi pomocniczemu. Przedstawiono sposób wyboru/nominacji członków tych gremiów, podział ich kompetencji i uprawnienia, a także

relacje z wielkorzadami krakowskimi. Zwrócono ponadto uwagę na terminy elekcji, regulacje prawne, a także na nadużycia władzy i walki o wpływ na zarządzanie miastem, jakie pospólstwo toczyło z radą. Natomiast w drugiej części rozprawy nakreślono portret zbiorowy urzędników kazimierskich. Przedstawione zostały kwestie dotyczące ich pochodzenia, przebiegu karier indywidualnych, jak również struktury zawodowej grupy rządzącej. Poruszono również temat przemian wspomnianej struktury zawodowej, a ponadto omówiono wykształcenie, koneksje rodzinne i majątki urzędników. Z kolei w aneksie pracy umieszczono spisy urzędników, opracowane zgodnie z zasadami przyjętymi w serii *Spisy urzędników miejskich z obszaru dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza*.

Niniejsza rozprawa powstała w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki nr 0087/NPRH3/H11/82/2014: „Urzednicy miejscy z ziem dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza w XIII–XVIII wieku”.